

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ethices Christianae, Libri Tres

Daneau, Lambert

Genevæ, 1579

Cap. XI. Proximæ superioris sententiæ refutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41242

Christianum dogma, per quod Dei spiritus omnis bonæ & honestæ actionis nostræ fons & author esse dicitur, aduersus profanorum Philosophorū gryphos & sophismata tueri vel potius explicare vberius conantur, & non tantum spontaneam & assentientem in bonis operibus nobis voluntatem (quam *αὐτηθέσιον* appellarunt) reliquerunt: sed etiā censent naturalem quandā inesse in omnibus hominibus propensionem ad ea, quæ sunt honesta. Urgebantur verò etiam à Pelagianis patres, qui, vt docet August. li. 4. cōtra Iulianū cap. 3. nullum gratiæ Dei locū in bonis operibus reliquū faciebant: omnē autē istius rei laudē solius humanæ naturæ viribus asserebāt. Quos pessimè sentiētes cum placare potius, quàm refutare cuperēt ex patrib. quidā, & Philosophorū dogmata cum Christiana doctrina, id est, aquā igni cōciliare & permiscere conantur, illā doctrinam de naturæ nostræ per se infirmis tantum, non autē prorsus extinctis & abolitīs ad bene agendum viribus excuderunt, & inuexerunt, quam tamen ex hominum animis, in quibus cum magna Dei blasphemia tandiu hæsit, iam euellere, Deo ipso duce, tentabimus.

CAP. XI.

Proximæ superioris sententiæ
refutatio.

RIMVM igitur nobis obiiciunt, fore Deum ipsum tyrannū & inhumanum patrem: fore naturam non matrem, sed nouercā, si ab vtroque de-

ferti dicamur, id est, si nunc non simus rebus ad vitam æternam consequendam necessariis donati, & abunde ditati. Quorum certè robustissimo argumento respondentes, primùm in eorum oratione qui se Christianos censeri volunt, miramur Deum & naturam tanquam duas quasdã & diuersas *ύποστάσεις* & essentias per se subsistentes fingi atque separari, cùm profani ipsi verius contrã sentiant, nimirum naturam eam, quæ nos producit, nihil aliud, quàm Deum esse: neq; Deum aliud, quàm naturã. Sic Seneca, Sic Ouidius Naso. Præterea quis negauerit, si primum hominis statũ consideret, omnia fuisse in hominem à Deo copiose cumulata, quæ illi necessaria erant, siue animum, siue corpus ipsius spectemus, atq; vtriusque actiones omnes & statum optimum: adeò quidem, vt si cum reliquis Dei creaturis primus ille Adamus purus atque adhuc integer comparetur, Deus non tantùm omnia necessaria benignissimè homini dedisse, sed in eum potius opes suas prodegisse videbitur? Dedit igitur homini Deus, quæ erant non tantùm omnino necessaria: sed etiam quæ commoditatem cuique hominis parti quãdam allatura præuidebat. Sed sui prodigus, alieni beneficij profusus, & cælestium donorum perfidus contemptor, & custos negligens homo, partim ea Dei erga se dona perdidit, partim imminuit, vt iam admodum infirmæ & imbecilles restent nobis omnibus in rebus vires. Itaque meritò luit pœnas suæ tam furiosæ prodigalitatatis homo, qui lubens vilissimo quodam pretio cælestia illa bona sua Satanæ vendidit, tanquam

tanquam Esau ius primogenituræ suæ spernēs:
qui homo nequissima perfidia & infidelitate
ductus neque minanti mortem, neque sua mu-
nera tam liberaliter largienti Deo fidē habuit.
Idem igitur homini accidit per peccatum, quod
liberis qui magnarum opum hæredes à paren-
tibus relictī crapula, luxu & dissolutis moribus
maiorē earum partem consumpserunt, vt ex
ditissimis inopes euadant & ex abundantī rerū
omniū copia incidant in miserimam egesta-
tem, sed sua culpa. Id quod Christi sermo in
filio illo prodigo Lucæ 15. v. 11. nobis demōstra-
uit. Sed imprimis Ephes. 4. v. 23. Paulus qui to-
tum hominē à summo capitis vertice ad imos
talos tum in mente ipsa & intelligentia: tum in
corde & voluntate corruptum & iam prauum
esse docet Augustinus Hypognost. libro tertio.
Totus homo, ait, corruptus est. Naturalia dona
deteriora facta sunt: supernaturalia amissa. Ita-
que ijs donis, & rebus quæ sunt prorsus necessa-
riæ iam caremus: sed quòd iis carent homines,
non Dei parsimonia, non naturæ malignitate
erga nos: sed iusto Dei iudicio atque sua ipso-
rum culpa homines ijs carent. Neque tamen sic
carent, vt omnino omnibus Dei donis etiam
post peccatū fuerint homines destituti & spo-
liati. Nam & vitam ipsam, qua in hoc mundo
vuiuis, Dei donum esse nemo negauerit. Act.
14. v. 17. & 17. v. 18. quam tamē habent homines,
quemadmodum & sensum, & motum: atque
non tantū intelligendi volendique *suauiter*
& facultates quasdam otiosas, iacentes & in-
ertes: sed ipsam quoque intelligentiam actu in-

telligētem, & voluntatem actu expetentē quādam, Dei beneficio etiam post peccatum retinemus. Præclarè enim Bernardus. *Scintillam intelligentiæ nobis reliquit Dominus magna sua misericordia.* Sed & voluntatem quoque habet homo, quemadmodum sepissimè docet contra Pelagianos Augustinus. Vtraque autem illa, quæ iam restat nobis, magnis suis dotibus à Deo à quo illas acceperat, propter peccatum est iustè spoliata. Itaque intelligit quidem intelligentia nostra etiam nondum Dei spiritu regenerante illustrata, sed res humanas, non diuinas intelligit: terrenas, non spirituales: caducas, non æternas: atque etiam eas ipsas non plenè, non perfectè, non verè semper. Vult etiã atq; expetit per se quædã volūtas nostra, sed obscœna, nō honesta, corporis voluptatē, non animi felicitatē afferentia: prauis carnis nostræ concupiscentijs, non autem diuinis præceptis consentanea & iucunda. Itaque naturalibus bonis, id est, quadam intelligendi, quadam etiam expetendi facultate non est omnino spoliatus homo, etiam nunc post peccatum, & ante sanctificationem suam, ne, si ijs rebus priuaretur, iam nullus esset: atque, ita fieret, vt, quemadmodum loquuntur in scholis, nunquam postea repararetur in pristinum statum. Quòd autem Deus post peccatū reliquit nobis ad has res terrenas potius, quàm cælestes capiendas aptam intelligentiam: itémque voluntatem turpibus voluptatibus sese solūm applicantem, id euenit, quòd ipse homo peccando se seruum peccati effecit, se tantæ miserix culpã suã addixit: se denique

nique suis illis melioribus bonis miserrimè
priuauit. Itaque non est in nos crudelis Deus,
quòd iam rebus quibusdam necessarijs care-
mus & priuemur: sed verus potius & iustus sce-
leris nostri vindex in nobis. Quòd autem se-
cundo loco nobis profanos homines obiiciunt,
qui Dei spiritu & cognitione prorsus destituti
magno animi conatu, naturæque propensione
quadam (quæ in Christianis hominibus, quàm
in illis, minor esse censenda non est) Virtutem
& decus consecrati sunt: hoc certè facile respõ-
sum habet. Videntur quidem eorum actiones
nobis eas eminus cernentibus, & ad suã iustãm-
que stateram nõ exigentibus, esse virtutes quæ-
dam & bona opera: quæ tamen, si propius eas
intueamur, & ad Dei verbum, quod est omnis
actionum nostrarum bonitatis, vt ita loquar,
norma iustissima, reuocemus, statim turpes, &
malæ, & planè Deo ipsi ingratae apparebunt.
Itaque cum homines profani & infideles hu-
iusmodi opera impetu quodam testimonioque
conscientiæ impulsu expetunt, non verè bona
opera: sed similes sibi actiones, id est, re ipsa
quidem turpes & malas, specie tamen & umbra
quadam pulchras & formosas persequuntur.
Id quod in prologo Psal. 31. copiosè docet Aug.
Ex quo fit, vt nullum nobis ex eorum homi-
num studio, quantumuis in speciem honesto
& laudabili, præiudicium afferatur, vt homines
absque Dei spiritu, naturâ suâ velle & conse-
crari bona posse concedamus. Tertio autem
loco profertur nobis Ciceronis, Stoicorumq;
omnium vox & testimonium, qui nos à natura

ipsa satis ad virtutem effictos & edoctos esse
 putant, modo eam sequamur ducem. Hoc qui-
 dem negari nō potest, eas nobis à Deo relictas
 esse amissæ per peccatum rectæ conscientiæ &
 animi synceritatis scintillas & particulas, tan-
 quam magni naufragij tabulas, ex quibus turpia
 ab honestis, bona à malis, virtutes à vitijs, gene-
 raliter; id est, aliquo pacto & lumine distingua-
 mus & secernamus. Nimirū quantum satis est
 ad huius mortalis & terrenæ vitæ conseruatio-
 nem, vt coram Deo ipso reddamur inexcusabi-
 les. Quid enim; hoc rerum discrimine sublato,
 aliud futura est tota mortalium vita, quàm a-
 grestis quædam & inhumana feritas, quàm
 barbaries, quàm cædes, quàm rapinæ, quàm
 rerum omnium summa confusio? Sed tamen hæ
 ipsæ luminis nostri primæui scintillæ sæpe in
 nobis suauitate voluptatū & vi prauæ consuetu-
 dinis ac concupiscentiæ, delentur; vel etiam
 ita obscurantur, impediuntur, vel occæcantur;
 vt discrimen illud minimè iam agnoscere &
 perspicere queāt. Præterea vt totæ, quales post
 peccatum Deus restare voluit, manere conce-
 dantur in nobis, neque tamen iam sunt tam lu-
 cidæ & perspicaces, vt in omnibus actionibus
 bonum & decorum à malo distinguere possint:
 neque postquam distinxerunt, nos ad illud i-
 psum quod honestum esse vident, arripiendum
 possint commouere. Iacet enim serua peccati
 nostra voluntas, quæ illi cōscientiæ aut rationis
 iudicio resistit, ne obtineat. Itaq; ex ea boni ma-
 liue notitia, quæ Deus in nobis reliquã fecit, red-
 dimur tantum ἀναπλόγηται, ne istarū rerū igno-
 rantiam

rantiam verè prætexere corā eo possimus: *οὐδὲν*
τιπὸς tamē & *ἐνεργητικοὶ* propterea non effimur,
quia manet serua peccati nostra voluntas, ante-
quā à Dei spiritu liberetur. Ex quo fit, vt quan-
quā nobis sunt inditi à natura igniculi quidā &
testimonia conscientia, quibus reddimur inex-
cusabiles, propterea tamen benè vel velle vel
agere minimè valeamus. Sunt enim ij omnes
infirmiores, quàm vt nostræ intelligentiæ te-
nebras discutere, & voluntatis intemperiem ad
frugem conuertere possint, quod vtrunque v-
nius spiritus Dei est opus. Quarto deniq; loco
afferūt, quòd ita veteres quidam scriptores Ec-
clesiastici sensisse atque scripsisse dicantur. Ve-
rum quidē est, quosdam ex ijs sæpe in hoc ar-
gumento propter importunos quosdam aduer-
siorum clamores, & Philosophorū cachinnos
durius loquutos esse. Imprimis autē Basilium,
Chrysostomum, Gregorium Nyssenū, vt al-
ios ijs temporibus æquales omittā: sed non o-
mnes tamen sic peccarunt. Nā qui Pelagianorū
de integris & non læsis naturæ voluntatisque
nostræ viribus errores commodissimè refuta-
runt, velut Ambrosius, si modò illius scriptum
est Liber de Vocatione gentium: velut etiam
Augustin. vbique nobiscum sentiunt, & quam
de libero arbitrio (quod tantopere isti vendi-
tant) sententiam sequimur, illam nobis ipsis, &
quidem consentientem verbo Dei, præstruxe-
runt, atque præmonstrarunt, quæ etiam, qualis
sit, sequenti capite dicturi sumus. Hęc modò
ex Bernardo, tanquam pro colophone, ad-
dentes. (sunt autem sumpta ex Sermo. 7. de ad-

Cap. 12.

ETHIC. CHRIST.

uentu Domini) *Faciles sumus ad seducendum: debiles ad operandum: & fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur: si tentamus facere bonum, deficimus: si conamur resistere malo, deicimur, & superamur.* Itaque hæc ille, & quidem verè.

CAP. XII.

De libero hominis arbitrio, & quæ nunc in nobis
sunt illius vires.

VAERITVR igitur, quid nobis de libero arbitrio sit sentiendum, quod in rerum honestarum & turpiu delectu maximè locum habere debet. Libero enim arbitrio homini denegato, omnis electio & consultatio eidem adimatur necesse est. Quid enim electurus est, si libera in nobis voluntatis appetitio non est vlla? Deniq; virtutes omnes & vitia tollantur, oportet: si quod agimus, neque animi electione agimus neque consultò, sed necessitate, etsi ad vnàm tantum, vel virtutem, vel vitium nati dicamur. Sanè perplexa & difficilis quæstio, quæ ne confuse, sed vt distinctè tradatur à nobis, primùm quid de toto hoc argumento ex Dei verbo sit definiendum dicemus. Postea varijs, quæ contra solent afferri, obiectionibus respondebimus. Liberum arbitrium qui nobis tribuunt, ita definiunt, vt sit voluntas eligens & perse inclinata æquè ad bona & mala expetenda. Alij vero sic, vt Lombardus lib. 2. distinct. 25. *Liberum arbitrium*